

ทิศทางการศึกษาไทยเพื่อตอบโจทยตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล DIRECTION FOR THAI EDUCATION TO ADDRESS LABOR MARKET DEMANDS IN THE DIGITAL ERA

สุทธิพงษ์ เสมสูงเนิน¹, พระมหาเอกพันธ์ วรรณมณญ (มะเตือ)²
Sutthipong Samsungnoen¹, Phramaha Ekkapan Warathammanyu (Maduea)²
สมาคมพุทธบริษัทใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร¹, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์²
The Association of Buddhists Under the Umbrella of the Buddha¹,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus²
E-mail: Spt.office63@gmail.com¹, maduea.3511@gmail.com²

ได้รับบทความ: 11 มิถุนายน 2567; แก้ไขบทความ: 5 เมษายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 8 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทิศทางการศึกษาไทยจากนโยบายของรัฐบาล และผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา และด้านธุรกิจ ซึ่งความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็นเป้าหมาย คนไทยเป็นคนดี คนเก่งมีคุณภาพ ควร มีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่นมีนิสัยรักการเรียนรู้ และ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถสร้างจุดต่างตามความถนัดและความหลากหลาย ตามพันธกิจและความเชี่ยวชาญภายใต้กลไก 5 แพลตฟอร์ม ได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอน 2) การพัฒนาและแสวงหาบุคลากร 3) ความเป็นนานาชาติ 4) การบริหารงานวิจัยและ นวัตกรรม และ 5) การสร้างแพลตฟอร์มความร่วมมือการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นเพื่อความต้องการเด็กที่มีสมรรถนะค่อนข้างสูงไม่ว่าจะเป็นการคิด การแก้ไขปัญหา การ สื่อสาร การปรับตัว และการอยู่ร่วมกัน ดังนั้น ทิศทางการศึกษาไทยเพื่อให้ตอบโจทยตลาดแรงงานใน ยุคดิจิทัล ควรส่งเสริมทักษะทางด้าน Hard skill และ Soft skill เพื่อเกิดการพัฒนาความสามารถ ทางด้านสังคม และด้านเทคโนโลยี รวมถึงการเรียนรู้หลักสูตรระยะสั้นเพื่อการนำไปใช้ประกอบอาชีพ การสร้างมูลค่าให้อาชีพตามมาตรฐานของอาชีพ หรือทักษะใหม่ในการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล โดยการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ด้านหลักสูตรที่มีการบูรณาการทักษะด้านดิจิทัล ทั้งนี้ ทิศทางการศึกษาจะต้องมุ่งสร้างแนวคิดการนำนวัตกรรมการเรียนรู้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบท ของแต่ละพื้นที่เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น

คำสำคัญ: การศึกษาไทย, ตลาดแรงงาน, ยุคดิจิทัล

Abstract

This article aims to examine the direction of Thai education through the lens of government policies and perspectives from educational and business experts. The study focuses on enhancing national competitiveness through the development and strengthening of human resource potential. The core objective is to nurture Thai citizens to be virtuous, competent and of high quality. Essential competencies include English and third-language communication skills, preservation of local languages, a passion for lifelong learning, and continuous self-improvement. Education must embrace individual strengths and diversify according to institutional missions and areas of expertise, guided by five strategic platforms: (1) enhancing the quality of teaching and learning; (2) developing and acquiring skilled personnel; (3) promoting internationalization; (4) managing research and innovation; and (5) creating collaborative platforms for higher education management. The overarching goal is to produce high-potential learners equipped with critical thinking, problem-solving, communication, adaptability, and interpersonal skills. Therefore, the direction of Thai education must align with the demands of the digital-era labor market by fostering both hard skills and soft skills, promoting socio-technological capabilities, and offering short-term, career-oriented programs. These initiatives aim to enhance occupational value in line with professional standards and cultivate new competencies for digital-age employment. The integration of digital skills into online learning platforms and curriculum development is essential. Moreover, educational innovation must be adapted to suit the specific context of each locality to foster a self-sustaining learning ecosystem.

Keywords: Thai education, labor market, the digital era

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 54 ให้ความสำคัญต่อการศึกษาโดยกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นต้น ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ข้อที่ 2. การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ข้อที่ 3. ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มี

ทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา และความเชื่อมโยงของหมวดหมายกับเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 และยุทธศาสตร์ชาติ ที่ว่าหมวดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต มุ่งตอบสนองเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 จำนวน 2 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ โดยคนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย สามารถสร้างงานอนาคต และสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะที่มีความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้ง เป็นต้น และหมวดหมายที่ 12 ยังมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติใน 3 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในประเด็นเป้าหมาย ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็นเป้าหมาย คนไทยเป็นคนดี คนเก่งมีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในประเด็นเป้าหมาย การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และการกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ และสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570), 2565: 129)

ซึ่งสอดคล้องกับโครงการวิจัยเรื่องการกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในหลักการและเหตุผลที่ว่าการศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนา ส่งเสริมปลูกฝัง แนวความคิด ความรู้ให้กับพลเมืองและสังคมโดยรวมของทุกประเทศ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นตัวแปรหลักของความสามารถในการแข่งขันระยะยาว (Long Term Competitiveness) การออกแบบการศึกษาจึงเป็นข้อต่อสำคัญของการพัฒนาประเทศในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสังคมบริบทที่สำคัญในการออกแบบการศึกษาในปัจจุบันก็คือพลวัตการเปลี่ยนแปลงโลกจากการก้าวผ่านจากศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กระแสการเปลี่ยนแปลงโลกได้ส่งผลกระทบทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมืองของทุกประเทศ กระแสการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นปัจจัยการเปลี่ยนผ่าน เช่น การปฏิวัติ Arab Spring ผ่านการใช้เทคโนโลยี Social Media การก้าวขึ้นมาทางเศรษฐกิจของเอเชียหรือภาวะอากาศเปลี่ยนแปลงคนในโลกยุคใหม่ท่ามกลางพลวัตการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงต้องมีความพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงการเปลี่ยนผ่านเหล่านี้ หากสังคมหรือพลเมืองขาดความพร้อมในการก้าวผ่านก็จะทำให้ประเทศไม่สามารถเดินต่อไปได้จนเสี่ยงกับการเป็นรัฐที่ล้มเหลว ประเทศไทยก็ต้องก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 เช่นกัน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมคนไทย เพื่อการนำพาสังคมและประเทศไปสู่โลกที่ 1 จึงเป็นจุดหัวเลี้ยวหัวต่อ (Critical Point) ของชาติที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้นั่นเอง (สุวิทย์ เมษินทรีย์ และคณะ, 2557: 20)

ปัจจุบันสังคมไทย ได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยโดยเฉพาะหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ระบบดิจิทัล (digital) เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นอย่างมากการศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้ก้าวทันกับความต้องการในปัจจุบัน ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้เขียนจึงมีความสนใจใคร่จะศึกษาทิศทางการศึกษาไทยจากนโยบายของรัฐบาล และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษา และด้านธุรกิจ เพื่อตอบโจทย์ตลาดแรงงานในยุคดิจิทัลในขณะนี้

เนื้อหา

คำแถลงนโยบาย ของ คณะรัฐมนตรี นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพ

วันนี้ ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองภายในประเทศ ซึ่งถูกซ้ำเติมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ที่ทำให้กลายเป็นภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจเป็นวงกว้าง ที่แม้แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่และยังไม่สามารถแก้ไขเยียวยาได้อย่างเป็นรูปธรรม ขณะที่ปัญหาสังคมและการเมืองยังคงยืดเยื้อ ฝงรากลึก และยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

เศรษฐกิจของประเทศไทยกว่าร้อยละ 30.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) อยู่ในภาคอุตสาหกรรม และมีลักษณะกระจุกตัวอยู่ในไม่กี่หมวดสินค้า ในปัจจุบันภาคการส่งออกมีมูลค่าติดลบติดต่อกัน 3 ไตรมาส และยังมีแนวโน้มหดตัวต่อเนื่องมาจากทั้งปัจจัยภายในที่เน้นการรับจ้างผลิตด้วยเทคโนโลยีขั้นต้นถึงขั้นกลางที่ล้าสมัย ซึ่งกำลังถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่าและอ่อนไหวต่อการมาถึงของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด (Technology Disruption) รวมถึงปัจจัยภายนอกที่เกิดจากสภาวะการแข่งขันในภูมิภาคและสภาพเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าทั่วโลกการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดได้สร้างความท้าทายให้กับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และได้กลายเป็นตัวกำหนดภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจที่รัฐบาลจะต้องกำหนดทิศทางการพัฒนาจุดแข็งของประเทศ ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อสร้างประโยชน์ต่อคนทั้งประเทศ

อีกด้านหนึ่งของระบบเศรษฐกิจคือภาคการเกษตร ประชากรจำนวนไม่น้อยของประเทศไทยกว่า 10 ล้านคน หรือราว 1 ใน 3 ของกำลังแรงงาน อยู่ในภาคนี้ที่ทำงานหนักเพื่อเลี้ยงชีพ แต่กลับสะท้อนออกมาเป็นมูลค่าเพียงร้อยละ 7 ต่อ GDP ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการทำการเกษตรที่ยังคงพึ่งพาวิถีเกษตรกรรมชาติและมีประสิทธิภาพของผลผลิตต่ำแต่ค่าใช้จ่ายในการผลิตมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้เกษตรกรไทยมีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนสูงกว่า 3 แสนบาท

ด้านสังคม ประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเข้าสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ (Aged Society) โดยมีคนสูงวัยมากกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนประชากร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการลดลงของสัดส่วนประชากรช่วงวัยทำงาน และมีแนวโน้มที่รัฐจะต้องให้การดูแลช่วยเหลือเพิ่มขึ้น

สัดส่วนของผู้สูงวัยที่มากขึ้นเป็นการเพิ่มแรงกดดันต่อฐานะทางการเงินการคลังของรัฐบาล ทั้งในเรื่องของสวัสดิการและงบประมาณด้านสาธารณสุข ขณะที่การสร้างทรัพยากรมนุษย์เพื่อมาทดแทนกลายเป็นความท้าทายจากการที่จำนวนเด็กเกิดใหม่ในแต่ละปีมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง

นอกจากความท้าทายเชิงปริมาณแล้ว การศึกษาของประเทศไทยยังมีความท้าทายเชิงคุณภาพ ที่ยังไม่สามารถผลิตบุคลากรให้ตอบสนองต่อความต้องการของเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ นักเรียน นักศึกษา ที่เรียนจบใหม่ไม่สามารถหางานทำที่ตรงกับสายงาน หรือจำเป็นต้องทำงานในสายงานที่มีรายได้ต่ำกว่าความสามารถทางวิชาชีพ

ในด้านการศึกษา รัฐบาลจะดำเนินนโยบายปฏิรูปการศึกษาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งเสริมให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด ส่งเสริมการอ่าน เพื่อสร้างอนาคต สร้างรายได้ กระจายอำนาจการศึกษาให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีอุปกรณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อผู้เรียนแต่ละวัย และใช้ระบบเทคโนโลยีการศึกษาสมัยใหม่ จัดทำหลักสูตรและให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับความรู้ความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาทั้งในด้านสังคม ด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) และการวิจัยขั้นแนวหน้า (Frontier Research) เพื่อต่อยอดให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยไม่ละเลยการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศและการปลูกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติ เพื่อให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลกสมัยใหม่อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

รัฐบาลจะให้ความสำคัญต่อความมีคุณภาพของครูทั้งประเทศ รวมไปถึงครูแนะแนวเพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับคำแนะนำด้านเนื้อหาของการเรียนและการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกเรียนและประกอบอาชีพ รวมไปถึงการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพใจของนักเรียนทุกคน นอกจากนี้ รัฐบาลจะส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ทั้งสายวิชาการและสายอาชีพให้มีรายได้จากวิชาที่เรียนโอกาสฝึกงานระหว่างเรียน เพื่อสร้างบุคลากรที่มีทักษะและความสามารถตรงต่อความต้องการของการจ้างงาน และที่สำคัญที่สุดรัฐบาลจะดำเนินการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เป็นรากฐานสำคัญของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสังคมไทย (คำแถลงนโยบาย ของ คณะรัฐมนตรี นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 11 กันยายน 2566, 2566: 9-11, 17-18)

บทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาด้านธุรกิจ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 1

ตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 – 2580 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้องมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัย รักการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่และอื่นๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง โดยในประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครูการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาศักยภาพในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ข้างต้น จึงได้จัดทำแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิต และพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ.2564 – 2570 ขึ้น โดยกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพคน (Capacity Building) โดยมีแนวทางขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ คือ แนวทางที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต แนวทางที่ 2 การยกระดับคุณภาพการศึกษาและสมรรถนะของกำลังคน และแนวทางที่ 3 การสร้างเสริมบุคลากรคุณภาพสูง

- ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา โดยมีแนวทางขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติคือ แนวทางที่ 1 การวิจัย นวัตกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยี และ แนวทางที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยเอื้อ ภายในสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ นวัตกรรม

- ยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดระบบอุดมศึกษาใหม่ โดยมีแนวทางขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ คือ แนวทางที่ 1 การบริหารจัดการและธรรมาภิบาล แนวทางที่ 2 การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาตามอัตลักษณ์ที่หลากหลาย แนวทางที่ 3 ความมั่นคงทางการเงินในระบบอุดมศึกษา และแนวทางที่ 4 อุดมศึกษาดิจิทัล

ภายใต้แผนด้านการอุดมศึกษาฯ ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษาเอาไว้ในทุกมิติ ทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรและผู้เรียน และเตรียมความพร้อมสู่โลกยุคดิจิทัลที่มีการแข่งขันสูง โดยพยายามส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง และตอบสนองความต้องการของอุตสาหกรรม พัฒนางานวิจัยและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาจัดการเรียนการสอนที่ร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการทำงานไปพร้อมๆ กับการเรียนในชั้นเรียน

ปัจจุบัน อว. ได้ส่งเสริมให้เกิดการปฏิรูปอุดมศึกษาและสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อตอบรับกับบริบทของความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล ทั้งแบบชั้นเรียน และออนไลน์ร่วมกับการจัดโครงการต่างๆ เพื่อให้ทิศทางการพัฒนาอุดมศึกษาเป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแผนฯ ในระดับต่างๆ รวมทั้งเพื่อตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมต่างๆ อาทิ

1) โครงการพลิกโฉมสถาบันอุดมศึกษา (Re-inventing University) : เป็นโครงการที่ สป.อว. ได้เริ่มดำเนินการนำร่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 จนถึงปัจจุบันเพื่อต้องการให้สถาบันอุดมศึกษา มีการปฏิรูประบบการบริหารปรับเปลี่ยนหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ทันสมัยเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้วยงานวิจัยและนวัตกรรม การผลิตกำลังคนคุณภาพสูง โดยการส่งเสริมสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณให้สถาบันอุดมศึกษามีความเป็นเลิศตามจุดแข็งของสถาบันอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ สร้างจุดต่างตามความถนัดและมีความหลากหลายตามพันธกิจและความเชี่ยวชาญ ภายใต้กลไก 5 แพลตฟอร์ม ได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน 2) การพัฒนาและแสวงหาบุคลากร 3) ความเป็นนานาชาติ 4) การบริหารงานวิจัยและนวัตกรรม 5) การสร้างแพลตฟอร์มความร่วมมือการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา

2) โครงการบัณฑิตพันธุ์ใหม่ : จัดทำขึ้นเพื่อสร้างกำลังคนที่มีสมรรถนะสูงสำหรับอุตสาหกรรม New Growth Engine ตามนโยบาย Thailand 4.0 และการปฏิรูปการอุดมศึกษาไทย เป็นหลักสูตรที่ผสมผสานสัดส่วนของวิชาการและวิชาชีพอย่างลงตัว สร้างโอกาสนักศึกษาได้เรียนรู้ การปฏิบัติงานจริงที่ตรงกับความต้องการตลาดแรงงาน พร้อมเพิ่มอาชีพให้คนวัยทำงาน เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยการผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (S-Curve) 2 รูปแบบ ในรูปแบบที่ 1 คือ First S-Curve เป็นการลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีอยู่แล้วในประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยผลิต แต่กลุ่มอุตสาหกรรมปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยเติบโตได้อย่างก้าวกระโดดจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาในรูปแบบที่ 2 คือ New S-Curve ซึ่งเป็นรูปแบบของการลงทุนในอุตสาหกรรมใหม่ เพื่อเปลี่ยนรูปแบบสินค้าและเทคโนโลยี ในอุตสาหกรรมอนาคตเหล่านี้ให้เป็นกลไก ที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (New Growth Engines)

ของประเทศ ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล (Workforce) สร้างคน สร้างงาน สร้างความเข้มแข็ง จากภายในบุคลากรในวิชาชีพด้านดิจิทัลให้มีคุณภาพ และปริมาณเพียงพอ โดยมีระดับการศึกษา 2 แบบ คือ (1) ปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา (Degree) และ (2) ประกาศนียบัตร (Non-Degree) โดยที่ระยะเวลาให้เป็นไปตามหลักสูตรหรือรูปแบบการจัดการศึกษา

3) โครงการส่งเสริมการจัดสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Cooperative and Work Integrated Education หรือ CWIE) : เป็นแนวคิดของการจัดการศึกษาเชิงประสบการณ์ (Experiential Education) บนฐานสมรรถนะ (Competencies-based) ให้นักศึกษาได้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาควบคู่กับการไปปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ (Workplace) เพื่อให้นักศึกษามีสมรรถนะพร้อมสู่โลกแห่งการทำงานจริงได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา (Ready to Work) โดยความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาฝ่ายผลิตและสถานประกอบการฝ่ายผู้ใช้งาน (University-workplace Engagement)

4) ระบบธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ (National Credit Bank) : คือการมีระบบทะเบียนสะสมหน่วยกิตและกลไกในการเทียบโอนความรู้ทักษะ หรือสมรรถนะที่ได้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์บุคคล สำหรับเก็บสะสมไว้ในธนาคารหน่วยกิตแห่งชาติ ซึ่งเชื่อมโยงกับธนาคารหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียน และสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิต โดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสมและระยะเวลาในการศึกษา และสามารถเทียบโอนหน่วยกิตระหว่างสถาบันอุดมศึกษาได้ทั้งนี้ ความรู้ ทักษะ หรือสมรรถนะดังกล่าว จะต้องมีความทันสมัยต่อความก้าวหน้าในศาสตร์นั้น รวมทั้งสามารถนำมาเทียบผลลัพธ์การเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาได้

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนตั้งแต่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความจำเป็นที่จะต้องดัดแปลงการจัดการเรียนการสอนแบบชั้นเรียน เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อดังกล่าว โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ online และเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ลดลงไปแล้ว แต่ด้วยความสะดวกสบาย การประหยัดทั้งทรัพยากรและเวลา ทำให้การจัดการเรียนการสอนแบบ online ยังคงมีอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีทั้งใช้ควบคู่กับแบบชั้นเรียน หรือในบางรายวิชาอาจจะใช้แบบ online ทั้งหมด ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของอาจารย์และสถาบันอุดมศึกษา

สำหรับการจัดการศึกษาแบบผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีแนวทางและวิธีการวัดผลที่ไม่แตกต่างจากแบบชั้นเรียน แต่เนื่องจากวิธีการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน สป.อว. จึงได้กำหนดเงื่อนไขการออกแบบการวัดและประเมินผลเพิ่มเติมสำหรับการศึกษาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีเกณฑ์ขั้นต่ำ ดังนี้

1) มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยเสริมประสิทธิภาพในการประเมินผลที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ใน 4 ด้านตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านจริยธรรม และด้านลักษณะบุคคล

2) มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการติดตามความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน

3) มีการจัดรูปแบบการประเมินที่หลากหลาย เช่น การประเมินจากภาระงาน การประเมินจากกระบวนการทำงานของผู้เรียน ซึ่งอาจใช้เทคนิคการประเมินตนเองของผู้เรียน หรือให้เพื่อนในชั้นเรียนช่วยประเมินร่วมด้วย

ทั้งนี้ การวัดและประเมินผลไม่ว่าจะจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใด ต้องมุ่งพิจารณาที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลักว่าผู้เรียนได้มีผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่ วันนี้ นนทศิริ, (30 พฤศจิกายน 2566). ผู้ช่วยปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ถนนศรีอยุธยา แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 2

ทิศทางการจัดการศึกษาที่ผ่านมา เป็นการจัดการศึกษาแบบ passive เน้นความจำ การอ่านการเขียนจากตำราคืออดีต แต่ตอนนี้โลกในอนาคต เราต้องจัดการเรียนการศึกษาใหม่ เพื่อให้คนที่อยู่ในวัยเรียนสำเร็จการศึกษาออกไปมีสมรรถนะ ตามที่ตลาดแรงงานต้องการ ก็ต้องเปลี่ยนจากเดิม การศึกษาในปัจจุบันยังไม่ตอบโจทย์ต่อตลาดแรงงาน แรงงานที่เราผลิตออกไป สมรรถนะเด็กยังขาด กระบวนการเรียนการสอนไม่ตอบโจทย์ ทำให้เด็กขาดทักษะหลายทักษะ ผู้ประกอบการทุกวันนี้ต้องการเด็กที่มีสมรรถนะค่อนข้างสูงไม่ว่าจะเป็น การคิด การแก้ปัญหา การสื่อสาร การปรับตัว การอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีในหลักสูตรมีแต่กระบวนการต่าง ๆ ไม่บ่มเพาะมากพอ

การจัดการศึกษาในยุคใหม่ต้องยึดเด็กเป็นตัวการ การศึกษาต้องมีความยืดหยุ่น ให้เด็กเขาเอาปัญหาที่เจอมาเข้าสู่กระบวนการเพื่อที่จะแก้ไขปัญหา เป็นการจัดการศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานชีวิตจริงของเขา ที่ผ่านมาระจัดการศึกษาในตำรา แต่มันไม่ตรงกับความเป็นจริง แต่ถ้าเอาสถานการณ์ที่เขาเจอในแต่ละวันมาเป็นกรณีศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาเป็นการเรียนการสอนแบบเชิงรุก เรียนด้วยตัวของเขาเอง ครูอาจารย์จะต้องไม่ใช่แค่ผู้สอน จะต้องเป็นเทรนเนอร์ บอกเป้าหมายให้เขาเดินไปหาเป้าหมายด้วยวิธีของเขา นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิด และการกำหนดเป้าหมาย อย่างวันนี้อยากเรียนอะไร ให้มาบอกครู ครูจะพาเรียน เราจะต้องกระตุ้นในเขาอยากรู้ ต้องโยนคำถาม เอาปัญหาที่เขาประสบให้ร่วมกันแก้ มันจะเป็น Active learning จะต่อยอดไปสู่ ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน เพราะฉะนั้น จะทำยังไงให้เขาประสบการณ์ชีวิตที่เขาเป็นตัวตั้ง วันนี้การเรียนหนังสือไม่จำเป็นต้องเป็นห้องเรียน สามารถเรียนที่ไหนก็ได้ ถ้าเด็กคนนีทำงานในบริษัทนี้ ให้เอา

ประสบการณ์ที่เขาทำงาน มาเชื่อมโยงกับการเรียน เป็นการศึกษาจากชีวิตจริง บนทักษะพื้นฐานที่ต้องมี เรียกว่า hart skill เพราะฉะนั้น แรงงานในอนาคต จะต้องมีความทักษะทางปัญญาที่แหลมคมการแก้ปัญหาที่เจอจนสุดท้ายแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การปรับตัว การเข้าใจความคิดผู้อื่นทำให้มี soft power ทางด้านบุคคล ทางด้านสังคม ทางกระบวนการ และทักษะทางดิจิทัล การประสมประสานการทำงาน เดียวนี้การศึกษาไทยก็ดี แต่ยังไม่ตอบโจทย์ประเทศไทย

การศึกษาคือการพัฒนาคนให้สมบูรณ์แบบ การศึกษาเป็นอย่างไร คนก็เป็นอย่างนั้น การศึกษาคือการเรียนรู้ เรียนรู้ในสิ่งที่ทำ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล สร้างทักษะชีวิตให้เข้มแข็ง คุณภาพการศึกษาเกิดในห้องเรียน เช่นการที่ต้นไม้จะเจริญเติบโตได้ดี ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ต้องดี ถ้าครอบครัวดี การศึกษาดี สภาพแวดล้อมดี ตัวนักศึกษาจะดีไปด้วย สมใจ วิเศษ ทักษิณ, (13 ธันวาคม 2566). ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 3

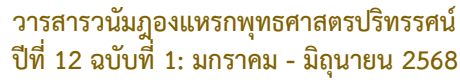
ทิศทางการศึกษาไทยเพื่อตอบโจทย์ตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล คือ การส่งเสริม Hard skill and Soft skill กล่าวคือ

- กรณีของ Hard skill มุ่งเน้นการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ ในการเป็นผู้ประกอบการ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ และใช้วิธีการได้อย่างเหมาะสม

- กรณีของ soft skill มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถ ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยีทั้งสองส่วนมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาแต่ละสายอาชีพให้ตอบโจทย์ตลาดแรงงานในยุคดิจิทัลในอนาคต จักรี ไชยพินิจ, (30 พฤศจิกายน 2566). รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 4

ทิศทางการศึกษาไทยเพื่อตอบโจทย์ตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล คือ การเปลี่ยนแปลงในอนาคตเชิงปรัชญา ตลาดแรงงานยุคดิจิทัล กล่าวคือ ปัจจุบันความรู้มีมากมาย บุคคลสามารถเรียนรู้ตามปัญหาและความต้องการของปัจเจกบุคคล การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการศึกษาในอนาคตจำเป็นต้องจัดระบบการเรียนรู้เพื่อนำผลการเรียนรู้ด้วยตนเองมาสู่ระบบการศึกษา การเรียนในยุคดิจิทัลจะมีการใช้สื่อและเทคโนโลยี ยิ่งผู้เรียนกับผู้สอนอยู่ห่างไกลกัน และเมื่อทุกคนมีอุปกรณ์ที่สามารถหาความรู้ได้ตลอดเวลา พวกเขาจะสามารถเรียนรู้ผ่านสื่อนี้ การเรียนรู้หลักสูตรระยะสั้น ๆ เพื่อการนำไปใช้ประกอบอาชีพ การสร้างมูลค่าให้อาชีพตามมาตรฐานของอาชีพ ตลอดจนการนำไปสู่การเทียบโอนในอนาคต

ตลาดแรงงานยุคดิจิทัล อนาคตตลาดแรงงานจะเข้าสู่อาชีพยุคใหม่ใน 3 กลุ่มหลัก คือ

1. Solf skill		
1.1 ความคิดสร้างสรรค์	1.2 Digital content	1.3 การจัดการความรู้
2. เทคโนโลยีและอุตสาหกรรม		
2.1 เทคโนโลยีดิจิทัล	2.2 ปัญญาประดิษฐ์	2.3 อุตสาหกรรมอัตโนมัติ
3. สุขภาพ		
3.1 สุขภาพทางกาย จิตใจ	3.2 ความงาม	

ตลาดแรงงานในยุคดิจิทัลเปลี่ยนแปลงไปจากจากยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นให้สิ่งปลูกสร้างและเครื่องจักรอีกต่อไป ทักษะใหม่ในการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล คือ ทักษะที่จับต้องไม่ได้ แต่เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มและอาชีพยุคใหม่ คมกฤษ จันทร์ขจร, (23 พฤศจิกายน 2566). รองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน วังจันทร์เกษม ถนนราชดำเนินนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 5

ปัจจุบันดิจิทัลได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงทัศนคติและวิถีชีวิตของทุกคน ซึ่งส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงาน และการศึกษาไทย จึงต้องปรับตัวเพื่อให้นักเรียนและนักศึกษามีความพร้อมทั้งทางทฤษฎี และทักษะทางดิจิทัลในการเข้าสู่ตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คือ

1. การบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน เป็นการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการในกระบวนการเรียนการสอน เช่น e-learning ทำให้นักเรียนและนักศึกษาสามารถเข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา การใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์จะส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นรูปแบบที่ยืดหยุ่นและทันสมัย
2. การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล เป็นการสร้างหลักสูตรที่มีการบูรณาการทักษะด้านดิจิทัลเพื่อตอบสนองตลาดแรงงาน เช่น การพัฒนาโปรแกรม การออกแบบเว็บไซต์ และการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้นักเรียนมีโอกาสฝึกปฏิบัติทักษะด้านดิจิทัลในสถานการณ์จริงผ่านโครงการสหกิจศึกษา
3. การพัฒนานวัตกรรม และส่งเสริมสตาร์ทอัพ เป็นการสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมและส่งเสริมธุรกิจสตาร์ทอัพให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น โดยการให้ทุนการวิจัยและสนับสนุนโครงการนวัตกรรม การเชื่อมโยงนักศึกษากับผู้ประกอบการและนักลงทุนเพื่อสร้างโอกาสในการเริ่มต้นธุรกิจส่วนตัว
4. การพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับเทคโนโลยี เป็นการให้ความสำคัญในการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับเทคโนโลยีในแบบที่ทันสมัย เช่น การทำงานในทีมที่มีการใช้เทคโนโลยีสื่อสาร การสนับสนุนโครงการที่เน้นการทำงานร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาทักษะสมัยใหม่ให้เกิดขึ้น
5. การเปิดโอกาสในการฝึกงานและประสบการณ์การทำงาน เสริมสร้างความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม และองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ทางการทำงานจริง สร้างโอกาสในการฝึกงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและความรู้ทางดิจิทัล

6. การสร้างนวัตกรรมในการบริหารจัดการการศึกษา การใช้เทคโนโลยีเพื่อให้มีการบริหารจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ชินโชติ มะเสริญ, (28 พฤศจิกายน 2566). นักวิชาการศึกษานานาชาติพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ วังจันทร์เกษม ถนนราชดำเนินนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 6

การขยายตัวของเทคโนโลยีและดิจิทัลได้ส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงาน กล่าวคือ แรงงานจะต้องมีทักษะเพิ่มเติมและต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ความสามารถเทียบเท่าบริบทปัจจุบัน เพื่อก้าวทันตามการพลวัตของโลกโดยพบว่า การศึกษาเป็นสิ่งบ่งชี้ความก้าวหน้าของประเทศ เพราะคนที่มีทักษะและสมรรถนะถือเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ ดังนั้น การศึกษาไทยต้องมุ่งเน้นยกระดับบทบาทที่เข้มแข็งในการผลิตและพัฒนาากำลังคน เพื่อตอบสนองต่อตลาดแรงงานด้วยการปลูกฝังทักษะด้านดิจิทัลและเทคโนโลยี (Digital Literacy) การเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัลเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย รวดเร็ว และสร้างขีดความสามารถใหม่ทุกมิติในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าสิ่งที่องค์กรยุคใหม่มองหาในตลาดแรงงาน คือ ผู้มีทักษะทางเทคโนโลยีดิจิทัล หากรู้แนวทางการใช้เครื่องมือทางเหล่านี้อย่างถูกต้องและปลอดภัยจะเป็นส่วนช่วยในการทำงาน และเพิ่มประสิทธิภาพของงานได้เร็วขึ้น (Work less but get more impact) เพื่อผลักดันไปสู่เป้าหมายและตอบโจทย์ต่อตลาดแรงงานในปัจจุบัน และในอนาคตการมีความรู้พื้นฐานและการบูรณาการเทคโนโลยีและดิจิทัลร่วมในการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่นักเรียนนักศึกษาและครูเองจำเป็นต้องรู้และการนำเครื่องมือทางเทคโนโลยีมาปรับใช้ได้จริง เป็นสิ่งที่ต้องทำได้อย่างเกิดผล ทั้งนี้ ทิศทางการศึกษาจะต้องมุ่งสร้างแนวคิดการนำนวัตกรรมการเรียนรู้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ สร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ และสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ทั้งนี้ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลได้ปรากฏภาพของการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศตลอดจนการลงทุนข้ามชาติ ในตลาดแรงงานจึงเต็มไปด้วยความหลากหลายทางชนชาติดังนั้น การมีความรู้ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร คือ สิ่งที่ได้ก๊วยเรียนและผู้ใหญ่วัยทำงานหลีกเลี่ยงไม่ได้หน่วยทางการศึกษาและผู้ปกครองจะต้องช่วยผลักดันให้เกิดการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันอย่างเกิดผลมากไปกว่านั้น ความรู้ความเข้าใจในสุขภาพ (สุขภาพกายและสุขภาพใจ) และการตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม คือ ปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างยั่งยืน ตลาดแรงงานในยุคดิจิทัลเต็มไปด้วยการแข่งขันและนำไปสู่กระบวนการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมนุษย์เพื่อสอดคล้องกับบริบทที่เกิดขึ้นการศึกษาต้องทำหน้าที่ชี้แนะให้เกิดการสร้างสมดุล

การศึกษาไทยต้องทำให้คนมีทักษะทั้ง Hard skills และ Soft skills เพื่อเร่งพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถ สมรรถนะสูงและเพียงพอต่อความต้องการของประเทศ หรือต่อ

ตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล ไม่ใช่เพียงแค่ว่าระดับพัฒนาเด็กนักเรียนแต่รวมไปถึงการพัฒนาครูหรือบุคลากรทางการศึกษาให้เป็น CFM (Coach/ Facilitator/ Mentor) ทั้งนี้ ภาครัฐ เอกชน และทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันเพื่อขับเคลื่อนทิศทางการศึกษาของประเทศไทยไปสู่ Thailand 4.0 สนั่น อังอุบลกุล, (4 มกราคม 2567). ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และประธานกรรมการบริษัท ศรีไทยซูเปอร์แวร์ จำกัด (มหาชน) ถนนราชพิธ แขวงวัดราชพิตร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ 7

จากประสบการณ์ในการสรรหาพนักงานกลุ่มนิสิต นักศึกษาจบใหม่ให้กับธุรกิจ ช่วงหลังจาก Covid-19 pandemic พบว่า การศึกษาของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ค่อนข้างให้ความสำคัญกับความรู้เชิงทฤษฎีมากกว่าเรื่องของทักษะ และความสามารถของนิสิต นักศึกษา ขณะที่ตลาดแรงงานภาคเอกชนต้องการ future workforce ที่มีทักษะพื้นฐานเพื่อการจ้างงาน (Employability Skills) ซึ่งประกอบด้วยทักษะเฉพาะสายงาน (Technical skill) เช่น Computer Programming, Engineering, Data Analysis เป็นต้น และทักษะที่จะสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา และการเข้าอกเข้าใจ สื่อสาร ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี (Human skill)ซึ่งไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เช่น ความอยากรู้อยากเห็นและเรียนรู้ตลอดชีวิต (Curiosity and Life Long Learning) ความยืดหยุ่นและความคล่องตัว (Resilience, Flexibility, and Agility) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและเป็นผู้ฟังที่ดี (Empathy and Active listening) รวมถึงการพึ่งพาตนเองและใส่ใจในรายละเอียด (Dependability and attention to detail) ทั้งนี้ ยังรวมถึงทักษะการรู้เท่าทันเทคโนโลยี (Technological literacy) และความสามารถในการนำเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงเกิดใหม่ตลอดเวลา มาประยุกต์ใช้กับการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วงศกร ชัยรัตน์ถาวร, (30 พฤศจิกายน 2566). Manager – WFP & Talent Acquisition บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ถนนปูนซิเมนต์ไทย แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

ดังนั้น กล่าวโดยสรุปจากผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาและด้านธุรกิจ สามารถวิเคราะห์ และนำเสนอหรือสะท้อนมุมมองที่ได้จากการค้นพบเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ดังนี้ 1. การพัฒนาศักยภาพคน สถาบันการศึกษาควรส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต ส่งเสริมการยกระดับคุณภาพการศึกษาและสมรรถนะของกำลังคน และส่งเสริมการสร้างเสริมบุคลากรให้มีคุณภาพสูง 2. การส่งเสริมระบบนิเวศวิจัยอุดมศึกษา ประกอบด้วย การส่งเสริมการวิจัย นวัตกรรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ประกอบกับส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือปัจจัยเอื้อภายในสถาบันอุดมศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการ นวัตกรรม 3. การจัดระบบอุดมศึกษาใหม่ เพื่อให้องค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลง คือ ส่งเสริมการบริหารจัดการและธรรมาภิบาล สนับสนุนการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาตามอัตลักษณ์ที่หลากหลาย สร้างความเชื่อมั่นหรือความมั่นคงทางการเงินในระบบอุดมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษา

ดิจิทัล 4. การจัดการศึกษาที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงานยุคดิจิทัล ประกอบด้วย ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้าน Hard skill และ Soft skill ส่งเสริมการบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมและสตาร์ทอัพ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับเทคโนโลยี ส่งเสริมการเปิดโอกาสในการฝึกงานและประสบการณ์การทำงาน และส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมในการบริหารจัดการการศึกษา 5. ทักษะที่จำเป็นสำหรับตลาดแรงงานยุคดิจิทัล ประกอบด้วย การมีทักษะทางด้านปัญญาที่ฉลาดหลักแหลม ฉียบคม เฉลียวฉลาด ปราดเปรื่อง มีไหวพริบ มีปฏิภาณ มีสติปัญญา มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา การทำงานเป็นทีม การปรับตัวเข้ากับองค์กร การเข้าใจความคิดของผู้อื่น รวมถึงทักษะทางด้านดิจิทัล ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสาร ความรู้ความเข้าใจในด้านสุขภาพ และการตระหนักในด้านสิ่งแวดล้อม 6. คุณลักษณะของแรงงานในอนาคต ควรประกอบด้วย (1) มีสมรรถนะสูง (2) มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา การสื่อสาร การปรับตัว และการอยู่ร่วมกัน (3) มีความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และ (4) มีทักษะพื้นฐานเพื่อการจ้างงาน (Employability Skills) เช่น ทักษะเฉพาะสายงาน (Technical skill) และทักษะที่จะสนับสนุนให้เกิดการพัฒนางานและการเข้าใจเพื่อนร่วมงาน การสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี (Human skill)

สรุป

ทิศทางการศึกษาไทยสิ่งสำคัญต้องสร้างผู้เรียนให้พร้อมทางด้านกำลังคนที่มีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิต และสามารถสร้างงานในอนาคตได้ ประกอบด้วย ประเด็นสำคัญ ดังนี้ ด้านความเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน 1. ตลาดแรงงานในยุคดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะเทคโนโลยีและนวัตกรรมซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม 2. ความต้องการทักษะแรงงานเปลี่ยนแปลงไปโดยเน้นทักษะด้านดิจิทัล เทคโนโลยี และทักษะที่เกี่ยวข้องกับปัญญาประดิษฐ์ (AI) มากขึ้น 3. แรงงานจำเป็นต้องมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น ทิศทางการศึกษาไทยจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล คือ ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล เทคโนโลยี และทักษะที่เกี่ยวข้องกับ AI ในทุกระดับการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต และส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล ซึ่งมีความท้าทายที่ค้นพบจากการศึกษา เช่น ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีและการศึกษา การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี และการปรับตัวของระบบการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนั้น จากการศึกษาทิศทางการศึกษาไทยเพื่อตอบโจทย์ตลาดแรงงานในยุคดิจิทัลนี้ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนากำลังแรงงานให้มีทักษะที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน 2. ส่งเสริมการลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและการศึกษา 3. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคต และ 4. ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ ภาครัฐ ภาคเอกชน และทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันเพื่อขับเคลื่อนทิศทางการศึกษาของประเทศไทยไปสู่ Thailand 4.0 เพื่อตอบโจทย์ตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คมกฤษ จันทรขจร. (23 พฤศจิกายน 2566). รองเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, กรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์.
- คำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 11 กันยายน 2566. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 140 ตอนพิเศษ. หน้า 1-41.
- จักรี ไชยพินิจ. (30 พฤศจิกายน 2566). รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์.
- ชินโชติ มะเสรีฐ. (28 พฤศจิกายน 2566). นักวิชาการศึกษาคำนายการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพมหานคร.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139 ตอนพิเศษ. หน้า 1-149.
- วงศ์กร ชัยรัตนถาวร. (30 พฤศจิกายน 2566). Manager – WFP & Talent Acquisition บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) กรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์.
- วันนี นนทศิริ. (30 พฤศจิกายน 2566). ผู้ช่วยปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กรุงเทพมหานคร.
- สมใจ วิเศษทักษิณ. (13 ธันวาคม 2566). ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์.
- สนั่น อังอุบลกุล. (4 มกราคม 2567). ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร. สัมภาษณ์.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์ และคณะ. (2557). “โครงการวิจัยเรื่องการกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21”. รายงานผลการวิจัย. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด. สัมภาษณ์.

